

ТРАДИЦИОНАЛНА ГРАДСКА АРХИТЕКТУРА
TRADITIONAL URBAN ARCHITECTURE

Цртежи од Петар Намичев
DRAWINGS BY PETAR NAMICHEV

Градовите во Македонија се развивале низ вековите во одредени општествено - економски и културни услови и врз основа на традиционалниот начин на живеење. Историскиот развој на градовите и урбаните структури на римскиот, рановизантискиот, ранохристијанскиот и средновековниот период, претставувале солидна подлога за развој на урбанистичката структура.

Најголемо влијание врз формирањето на урбаната структура на градовите имал периодот на османлиското владеење. Интензивниот развој на занаетчиството и трговијата ја зголемила економската моќ на христијанското население, кое градело куќи со повисоки стандарди на живеење со подобрени функционални и естетски решенија.

Со развојот на стопанскиот и општествениот живот на градовите во овој период, се интензивирало градењето на куќи. Живеењето претставувало основен сегмент во формирањето на сликата на градот. Македонските градови од 19 век по својата структура и урбанистичката концепција имале заеднички карактеристики со Балканските градови од истиот период. Тие имале од 5 000 - 40 000 жители, населени со христијанско и муслиманско население. Христијанското население било лоцирано на ридест терен, во сосема збиена структура на куќите, додека муслиманското население, било лоцирано на рамничарските терени, каде куќите мале поголем двор, богат со зеленило.

Градовите Велес, Крушево, Охрид, Кратово, Крива Паланка имале положба на рид, додека Битола, Скопје, Прилеп, Штип, Струга, Дебар, Струмица биле поставени во рамнините, а помали населби биле Берово, Делчево, Винаца и др. Во градовите куќите биле групирани во *маала* кои ги задоволувале потреби од економско-општествен аспект. Маалата имале свои центри, со средишен простор со чешма, дуќани, фурна, мост и др.

Централно место во градското јадро како стопански центар била чаршијата.

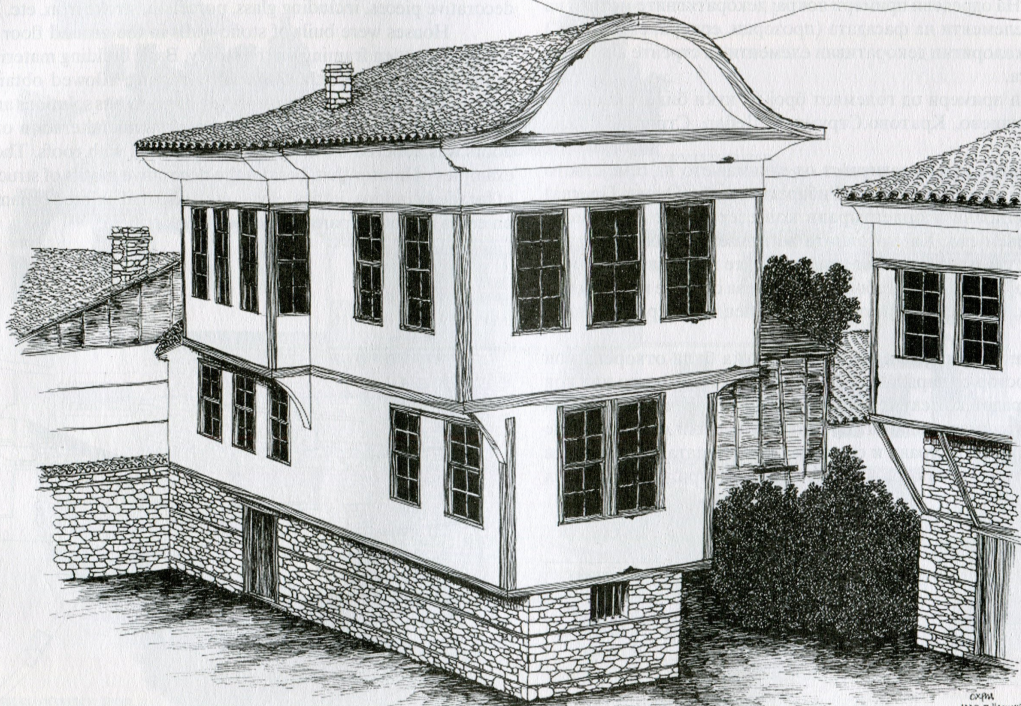
Throughout centuries towns in Macedonia developed in certain social, economic and cultural conditions, based on the traditional. Historical development of towns and urban structures in the Roman, Early Byzantine, Early Christian, the mediaeval period and particularly in the time of the Ottoman rule created solid basis for forming the urban structure of towns.

The greatest influence upon forming of the urban structure was exerted during the Ottoman reign. The intense growth of crafts and trade brought about increasing of the economic power of the Christian population. Christians started to build houses of higher life standards and improved functional and aesthetic solutions.

The evolution of economic and social life in towns in this period resulted in more intense construction activities. Dwelling structure was the basic element in shaping of the town panorama. Nineteenth century Macedonian towns, in their structure and urban concept, shared common features with other Balkan towns from the same period. Their population ranged from 5.000 to 40.000 inhabitants, both Christian, and Muslim. Christian population settled the hilly areas in utterly dense structure of houses, whereas Muslims lived in lowlands, where houses had large courtyards abounding with plants.

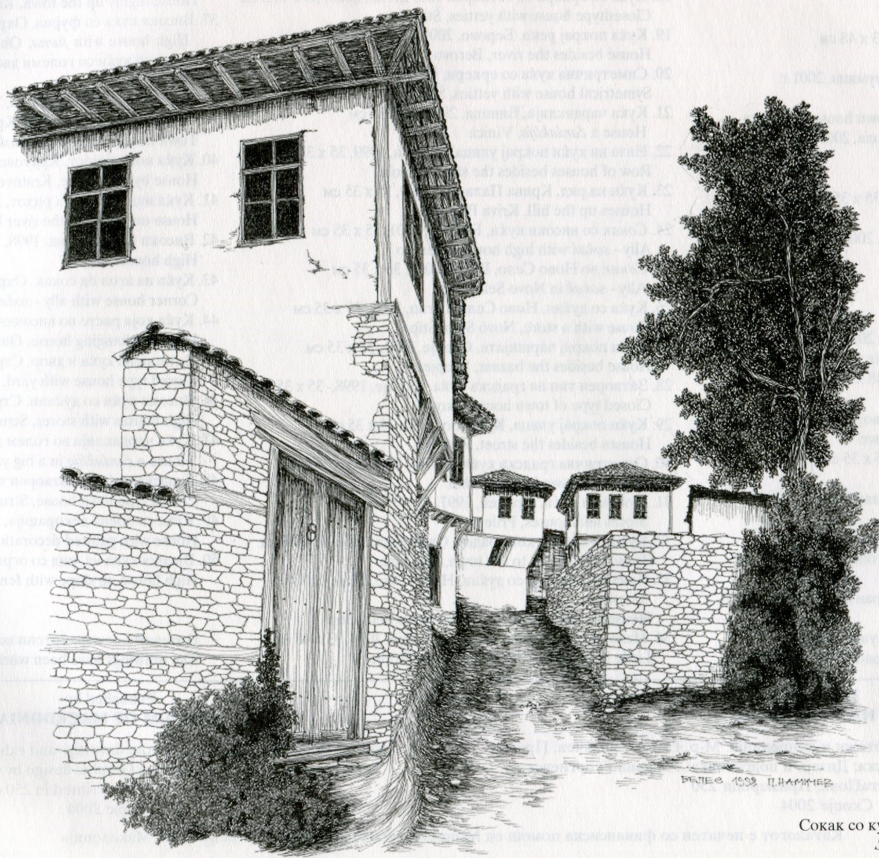
The towns of Veles, Kruševo, Ohrid, Kratovo and Kriva Palanka were located on hill slopes, whereas Bitola, Skopje, Prilep, Štip, Struga, Debar and Strumica were situated in planes. Among smaller settlement Berovo, Delčevo and Vinica are worth mentioning. In towns houses were arranged in groups called maalas, which satisfied al the economic and social needs. Maalas usually had a central area with a fountain, shops, bakery, bridge, etc.

Central space of the town heart was the bazaar, which was also its economic centre.

Куќа која расте во височина, Охрид, 1998, 35 x 35 см
High overhanging house, Ohrid

С. ПИВА
1998 П. ПИВА 1998

Сокак со куќи на рид, Велес, 1998, 35 x 35 cm
Sokak with houses on the hill, Veles

1. Панорама на градот покрај Вардар, Велес, 1995, 64,5 x 40,5 см
Panorama of the town besides Vardar river, Veles
2. Градска куќа од затворен тип, Крушево, 2000, 35 x 35 см
Closed type town house, Kruševo
3. Куќата на Касапови, Велес, 2003, 33 x 48 см
House of the Casapovi family, Veles
4. Порта во двор од градска куќа, Струмица, 2001 г. 35,5 x 43,5 см
Porta - entrance gate of the yard of town house, Strumica
5. Градска куќа од затворен тип, Битола, 2003, 33 x 48 см
Closed type town house, Bitola
6. Сокак со куќи на рид, Велес, 1998, 35 x 35 см
Sokak with houses on the hill, Veles
7. Градска куќа *чардаклија*, Кратово, 2004, 33 x 48 см
Town house *čardaklija*, Kratovo
8. Улица во Битола, 2004, 33 x 48 см
Street in Bitola
9. Куќи на рид и покрај езеро, Охрид, 2004, 33x 48 см
Houses up the hill and besides the lake, Ohrid
10. Куќа *чардаклија*, Кратово, 2004, 48 x 33 см
House *čardaklija*, Kratovo
11. Чардак во двор со зеленило, Тетово, 2004, 33 x 48 см
Čardak in yard with vegetation, Tetovo
12. Куќа под улица, Крушево, 1999, 35 x 35 см
House under the street, Kruševo
13. Градски куќи од маало на рид, Крива Паланка, 2002, 35 x 44 см
Town houses from *maala* on a hill, Kriva Palanka
14. Градска куќа со ограда двор, Битола, 2003, 33 x 48 см
Town house with fenced yard, Bitola
15. Градска куќа *чардаклија* со простран двор, Скопје, 2003, 33 x 48 см
Town house *čardaklija* with spacious yard, Skopje
16. Куќи, дел од градско маало, Кратово, 2000, 36 x 43,5 см
Houses, part of the town *maala*, Kratovo
17. Градска куќа и куќи на ридот, Кратово, 2002, 35,5 x 43,5 см
Town house and houses on a hill, Kratovo
18. Куќа со еркери од затворен тип, Штип, 2000, 35 x 43,5 см
Closed type house with yetties, Štip
19. Куќа покрај река, Берово, 2002, 35,5 x 43,5 см
House besides the river, Berovo
20. Симетрична куќа со еркери, Штип, 2000, 35 x 35 см
Symetrical house with yetties, Štip
21. Куќа *чардаклија*, Виница, 2002, 35 x 35 см
House a *čardaklija*, Vinica
22. Низа на куќи покрај улица, Битола, 1999, 35 x 35 см
Row of houses besides the street, Bitola
23. Куќи на рид, Крива Паланка, 1999, 35 x 35 см
Houses up the hill, Kriva Palanka
24. *Сокак* со високи куќи, Берово, 2001, 35 x 35 см
Ally - *sokak* with high houses, Berovo
25. *Сокак* во Ново Село, Штип, 2001, 35 x 35 см
Ally - *sokak* in Novo Selo, Štip
26. Куќа со дуќан, Ново Село, Штип, 2001, 35 x 35 см
House with a store, Novo Selo, Štip
27. Куќа покрај чаршијата, Скопје, 2001, 35 x 35 см
House besides the bazaar, Skopje
28. Затворен тип на градска куќа, Скопје, 1998, 35 x 35 см
Closed type of town house, Skopje
29. Куќи покрај улица, Кратово, 2002, 35 x 35 см
Houses besides the street, Kratovo
30. Симетрична градска куќа, Дебар, 1999, 35 x 35 см
Symetrical town house, Debar
31. Дуќани и куќи, Прилеп, 1997, 35 x 35 см
Stores and houses, Prilep
32. Куќа со поглед кон градот, Струмица, 2004, 33 x 48 см
House with a view to the town, Strumica
33. Куќа *чардаклија* со дуќан, Ново Село, Штип, 2004, 33 x 48 см
House a *čardaklija* with a store, Novo Selo, Štip
34. Мала куќа со чардак и двор, Скопје, 2004, 33 x 48 см
Little house with *čardak* and yard, Skopje
35. Градска куќа од затворен тип со отворен двор, Берово, 2004, 33 x 48 см
Closed type town house with open yard, Berovo
36. Куќа високо над градот, Кратово, 2003, 33 x 48 см
House highly up the town, Kratovo, 2003
37. Висока куќа со фурни, Охрид, 2003, 33 x 48 см
High house with *furna*, Ohrid
38. Градски куќи со големи дворови, Тетово, 2004, 33 x 48 см
Town houses with big yards, Tetovo
39. Градски куќи со сокаци, Крушево, 2004, 33 x 48 см
Town houses with allies - *sokacs*, Kruševo
40. Куќа покрај мост, Кратово, 1996, 35 x 35 см
House by the bridge, Kratovo
41. Куќа над реката на ридот, Кратово, 1997, 35 x 35 см
House on a hill, up the river bank, Kratovo
42. Високи куќи, Охрид, 1998, 35 x 35 см
High houses, Ohrid
43. Куќа на агол од сокак, Охрид, 1997, 35 x 35 см
Corner house with ally - *sokak*, Ohrid
44. Куќа која расте во височина, Охрид, 1998, 35 x 35 см
High overhanging house, Ohrid
45. Затворена куќа и двор, Струга, 1997, 35 x 35 см
Closed type house with yard, Struga
46. Високи куќи со дуќани, Струга, 1997, 35 x 35 см
High houses with stores, Struga
47. Куќа *чардаклија* во голем двор, Куманово, 1998, 35 x 35 см
House a *čardaklija* in a big yard, Kumanovo
48. Градска куќа од затворен тип, Струга, 1997, 35 x 35 см
Closed type town house, Struga
49. Куќа со боена декорација, Крушево, 2000, 35 x 35 см
House with painted decoration, Kruševo
50. Висока куќа на рид со ограда двор, Велес, 1996, 35 x 35 см
High house on slope with fenced yard, Veles

Цртежите се изработени во туш на хартија.
The drawings have been worked in Indian ink on paper.

Издавач
МУЗЕЈ НА МАКЕДОНИЈА

Уредник: Бојан Иванов; Автор на цртежи и концепција: М-р. Петар Намичев; Превод на англиски јазик: Нада Андоновска; Дизајн и подготовка: Гордана Георгиевска; Печати ДатаПонс; Примероци 250 Скопје 2004

Каталогот е печатен со финансиска помош од Министерството за култура на Република Македонија

Published by
MUSEUM OF MACEDONIA

Editor: Bojan Ivanov; Author of the drawings and exhibition: Petar Namicev; Translated by: Nada Andonovska; Graphic design by Gordana Georgievska; Printed by DataPons; Printed in 250 copies Skopje 2004

ISBN 9989-917-29-9